

ku komparácii jednotlivých analytických prístupov, najmä pokiaľ ide o prístupy vzniknuté v jednom období.

Na záver treba podotknúť, že rozsah publikácie neumožňuje dopodrobna vysvetliť všetky predmetné témy, čo ani nie je jej cieľom – podnázov priznáva, že ide o *stručný* prehľad jednotlivých prístupov. Preto by čitateľ nemal očakávať, že po prečítaní bude schopný uplatniť vybrané prístupy v analytickej praxi. Na druhej strane, čitateľ má možnosť stručne sa oboznámiť s rôznymi koncepciami a vybrať si tú, ktorej aplikácia bude najefektívnejšia pre potreby jeho analýzy. Autorka tiež ponúka širokú bibliografiu pre hlbšie štúdium jednotlivých metód.

Je zrejmé, že v našom regióne je stále zažívaný pomerne jednostranný spôsob hudobnoteoretickej analýzy, ktorý, aj keď často postačujúci, je v mnohom obmedzený – najmä pokiaľ ide o hudbu dvadsiateho storočia a hudbu novú (máme na mysli riemannovskú, resp. neoriemannovskú analýzu). Aj z tohto pohľadu je monografia Evy Ferkovej prínosom. Do povedomia vnáša nové prístupy, rozširuje horizonty a jednoznačne obohacuje slovenskú muzikológiu.

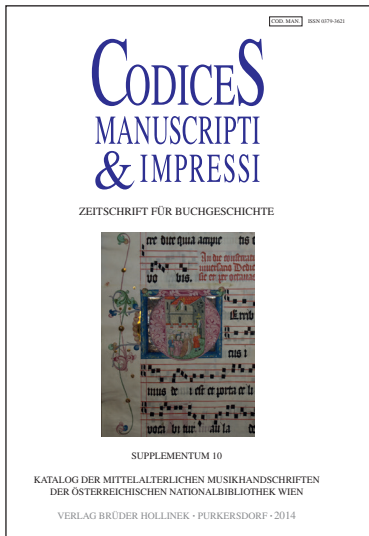
<https://doi.org/10.31577/musicoslov.2022.1.9>

Marián Štúň

Ústav hudobnej vedy SAV, v. v. i.

Robert Klugseder: *Codices manuscripti & Impressi: Zeitschrift für Buchgeschichte. Supplement 10*

Purkersdorf : Verlag Brüder Hollinek, 2014 [online]. ISSN: 0379-3621. Dostupné na: <https://e-book.fwf.ac.at/view/o:599>

Recenzovaná kniha patrí do série publikácií *Codices manuscripti & Impressi: Zeitschrift für Buchgeschichte Supplementum*, v ktorej od roku 2013 vychádzajú súpisy rukopisov uložených v rakúskych knižniciach. Robert Klugseder patrí medzi pravidelných autorov týchto prác a okrem katalógov *Codices Manuscripti & Impressi, Supplement 10* a *Codices Manuscripti & Impressi Supplement 13*,¹ kde je uvedený ako hlavný autor, prispel jednotlivými kapitolami aj do ďalších dielov série.²

V uvedenej práci sa so spoluautormi (Ana Čizmić, Alexander Rausch, Eva Veselovská, Hana Zühlke, Oscar Verhaar a Vera Charvát) zaoberá stredovekými hudobnými, prevažne liturgickými rukopismi uloženými v Rakúskej národnej knižnici, pričom hlavným cieľom je vytvoriť ich katalóg so stručným

¹ KLUGSEDER, Robert: *Codices manuscripti & Impressi: Zeitschrift für Buchgeschichte. Supplement 13*. Purkersdorf : Verlag Brüder Hollinek, 2019.

² KLUGSEDER, Robert: Die Notation des Hymnars der Admonter Riesenbibel. In: *Codices Manuscripti*. Heft 73/74, 2010, s. 9-14; KLUGSEDER, Robert: Die mittelalterlichen liturgischen Handschriften der Bibliothek des Deutschen Ordens in Wien. In: *Codices Manuscripti*. Heft

opisom každej položky. Publikáciu delí do šiestich kapitol, z nich ťažiskovú zložku tvorí druhá kapitola, ktorá predstavuje hlavný katalóg obsahujúci 108 rukopisov.

Klugseder pracuje s prameňmi precízne, a pritom dbá na formálnu prehľadnosť. Ku každému rukopisu úvodom ponúka základný a stručný opis, ktorý reflektuje daný rukopis na základe siedmich hľadísk: katalóg, písmo, notácia, doplnky, väzba, pôvod a literatúra. Následne podľa kodikologických zvyklostí rozpisuje štruktúru rukopisov, pričom odkazuje na konkrétne čísla fólií. Nesmiernym prínosom je aj pripojenie monografickej state ku každému rukopisu, kde sa napríklad zaoberá postupmi pri určovaní proveniencie, či komentuje paleografické aspekty. Slabú stránku textu však predstavuje pomerne frekventované kopírovanie zhodných odstavcov k prameňom pochádzajúcich z rovnakých kolekcii, čiže s takmer totožným opisom mnohých aspektov, ako sú napríklad takmer identické údaje pri charakteristike františkánskych graduálov z Bechyně a ďalších iných. Z formálneho hľadiska boli pre zjednodušenie využité viaceré skratky, ich tabuľka je umiestnená v úvode knihy, nevýhodou je však ich výrazne vysoký počet, ktorý môže viesť k miernej dezorientácii. Najvernejšie to dokladujú skratky ako „s“ (saeculum), „S“ (Sext), „S.“ (Seite), „S:“ (Schrift); alebo „v“ (verso), „V“ (Vesper), „V.“ (Vers) a iné.

Čo sa týka výberu prameňov, ako cieľ projektu sú explicitne uvedené stredoveké rukopisné pramene, avšak už v úvode k nim autor zaraďuje aj polyfónne pramene siahajúce až do 16. storočia. Mnohé z nich takisto dopodrobna rozoberá v hlavnom katalógu, typickým príkladom sú polyfónne spracované omše, motetá, chansony a ďalšie žánre, skomponované autormi ako Josquin des Prez, Pierre de La Rue, Heinrich Isaac a ďalší. Ani v prípade polyfónnych kódexov však nie je úplne jasné, na základe akých kritérií boli

vybrané, pretože ich selekcia je do značnej miery nekompaktná. Je to možné pozorovať napríklad na rukopise Mus.Hs. 15500 uvedenom v hlavnom katalógu, avšak prameň Mus.Hs. 15499 k nemu komplementárny už spomenutý nie je, a to ani v celkovom súpise kníh. Tieto skutočnosti v texte vytvárajú istý obsahový nesúlad a katalóg tým stráca na svojej integrite.

Po katalógovej časti sa v publikácii nachádza zoznam všetkých notovaných prameňov uložených v Rakúskej národnej knižnici, autor ich uvádza dokopy až 367. Žiaľ, kvôli tomu, že autor formátoval signatúry odlišne oproti katalógu Rakúskej národnej knižnice, stráca tabuľka na svojej výpovednej hodnote. Katalóg ďalej obsahuje bibliografický súhrn, registre k menám, miestam a signatúram, ktoré sú v publikácii tohto typu priam nevyhnutné, a nakoniec katalóg obrázkov.

Aj napriek tomu, že ide o klasický katalóg, práca svojím spôsobom presahuje hranice tohto pojmu. Týka sa to nielen vyššie spomínaných monografických statí, ale aj iných zreteľov, ako je napríklad poukázanie na nové zistenia vo výskume prameňov, ktoré nie sú súčasťou hlavného katalógu. Vhodným príkladom, s výhradným významom pre české pramene, je krátka stať v úvode práce, vložená do podkapitoly *Auswahl besonderer Handschriften bzw. Handschriftengruppen*, venujúcej sa vybraným kódexom. Klugseder píše o fragmente, ktorý je súčasťou väzby kódexu so signatúrou 1332. Obsahuje spevy k sv. Vojtechovi a časovo ho možno zaradiť približne do roku 1100. Je fascinujúce, že najstaršie známe pramene s podobnými spevmi pochádzajú až zo 14. storočia, pričom česká muzikologička Renata Pušová ešte pred týmto objavom ponúkla hypotézu ich zaradenia už do 11. storočia.³ Klugseder v stati mylne pripisuje tento úspech Davidovi Ebenovi a jeho textu s rovnakou tematikou. Eben však v tejto sú-

73/74, 2010, s. 31-42; KLUGSEDER, Robert: Ergänzungen zu Supplementum 7 (2012) der Codices Manuscripti: Quellen zur mittelalterlichen Musik- und Liturgiegeschichte des Klosters Mondsee. In: *Codices Manuscripti & Impressi*. Heft 91/92, 2013, s. 91-92.

³ PUŠOVÁ, Renata: Das Prager Offizium des heiligen Adalbertus. In: *Hudební věda*, roč. 48, 2011, č. 1, s. 95-115.

vislosti odkazuje výlučne na Pušovej spomínajú publikáciu.⁴

Odhladnuc od uvedených nezrovnalostí je možné konštatovať, že publikácia predstavuje veľký prínos práve pre českého čitateľa. Potvrďuje to aj výnimočne vysoký počet rukopisov priradených k českej proveniencii. Ide o 42 exemplárov, z ktorých je až k 29 priradené konkrétne mesto (Praha, Litoměřice, Křivoklát), či dokonca inštitúcia – konkrétne kartuziánsky kláštor v Královom Poli, kláštor cisterciiek na Starom Brne, františkánske kláštory v Bechyni a v Olomouci, Kostol sv. Petra a Pavla v Čáslavi či Kostol sv. Jakuba v Kutnej Hore. Najpočetnejšími skupinami sú pritom pražské a kráľovopolské rukopisy.

Veľkou výhodou práce je, že jednotliví autori katalógových častí sa nevenujú výhradne len opisu konkrétneho prameňa, ale vzájomne ich medzi sebou prepájajú, čím nepriamo

predkladajú nové možnosti zamerania budúcich výskumov. Napríklad pri rukopisoch z kláštora v Gamingu poukazujú na usporiadanie a výber spevov typických pre kartuziánsku liturgiu, pričom odkazujú na podobné skutočnosti v rukopisoch z kráľovopolského kláštora. Je vskutku pozoruhodné, že existuje predpoklad prepojenia práve týchto dvoch konventov, a to v súvislosti so založením kartúzy v Brne a pôvodu jej kníh z Gamingu.⁵ Už len na základe uvedených opisov a obsahov kníh je možné nachádzať isté korelácie medzi prameňmi mnohých rádov, čím sa takisto otvárajú možnosti k štúdiu a poznávaniu ich liturgie.

<https://doi.org/10.31577/musicoslov.2022.1.10>

Zuzana Badárová

Ústav hudební vědy, Filozofická fakulta
Masarykovy univerzity

⁴ EBEN, David: Eine unbekannte Quelle zum Prager Offizium des hl. Adalbert. In: *Hudební věda*, roč. 51, 2014, č. 1-2, s. 7-20.

⁵ WITKOWSKI, Rafał: *Carthusian Library Catalogues*. In: Die Reichskartause Buxheim 1402-2002 und der Kartäuserorden: Internationaler Kongress vom 9. bis zum 12. Mai 2002. *Analecta Carthusiana*, 2004, s. 92.